

Шулдик Галина Олексіївна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань

ЛОНГІТЮДНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ПЕРШОГО РОКУ ЖИТТЯ

Лонгітюдне дослідження – це довготривале і систематичне вивчення одних і тих же досліджуваних, яке дає змогу визначити вікові та індивідуальні зміни у фазах життєвого циклу людини [1].

Наше спостереження за дитиною протягом першого року її життя не претендує на чітке узагальнення і здійснення висновків. Ці матеріали можуть бути цінними в плані *конкретних* прикладів прояву психічного розвитку однієї дитини.

Ставлення до дитини як до суб'єкта проявляється у стилі материнської поведінки і тим самим забезпечує найбільш сприятливі умови для психічного розвитку дитини, важливим показником якого є рівень спілкування дитини з матір'ю. Постійне спілкування з дитиною – це часте вживання мамою ніжних слів, чуйне реагування на плач, визначаючи його причину (голодний, мокрий, хоче спати...), співчуття дитині, співання колискових, прояв живої міміки, усмішки, говоріння приємним, ніжним голосом, спонування дитини до розглядання іграшок тощо.

Дитині 2 тижні. Дитина після годування вже знаходиться в бадьорому стані до двадцяти хвилин. Недовго водить очима за предметом, що рухається. Реагує на звук (повертає очі у бік людини, яка говорить).

3 тижні. Дитина роздивляється іграшки, які висять над нею, добре реагує на звук поворотом *очей*. Не спить до 30-ти хвилин 3-4 рази на добу. Посміхається до знайомих людей.

1 місяць. Дитина фіксує погляд на предметі, повертаючи очі і *голову*. Любить слухати колискові пісні, реагує на зміну мелодії, ширше розкриваючи очі і тамуючи погляд.

1 місяць і 2 тижні. Добре посміхається знайомим людям. Грається, швидко розмахуючи руками і ногами. Каже “Агу”, “Кхх”. Дуже радіє від масажу рук, ніг, спини.

2 місяці і 2 тижні. Активно слідкує за предметами, які рухаються: повертає очі і голову, робить спробу зловити рукою, але це не виходить, піднімає спину. Як бачимо, у дитини проявляється *комплекс позбавлення*.

3 місяці. Вперше робить спробу тримати іграшку в руках і обмацувати її. Але це ще важко виходить. Трішки повзає на животику, якщо є опора під ногами. Це робить дуже важко. Пнеться, щоб сідати. Дуже чітко реагує на іграшки поворотом голови, розширеними очима та посмішкою, швидкими та частими рухами рук та ніг. Спостерігає за рухомими предметами, наприклад, за літачком, який літає. Дуже часто посміхається. Каже “агу”, “бябі”, “му”, “еу”, “гу”, “и-и-и”, “бу”. Інколи плаче, при цьому виголошує такі звуки: коли хоче їсти – “ей, ей кх”(швидко), коли хоче спати “е-е-й, е-е-й” (протяжно, в’яло). Довше лежить на животику, при цьому добре тримає не лише голову, а й плечі. Пізнає світ не лише за допомогою зору і слуху, але й дотику – через рот: виставляє язик, щоб доторкнутися якогось предмету, постійно тягне до рота іграшки. Відокремлює себе від мами і своїх частин тіла: уважно роздивляється свої руки і ноги, маму. Дуже уважно слухає і дивиться по телевізору коліскову “Спи маленький козачок”. Легко повертає голову вправо і вліво, легко “пасе коника”, піднімаючи голову і *спину*. Добре посміхається до тих, хто з ним спілкується. Любить, щоб носили на руках, а він тим часом роздивляється все навколо.

1 рік. Дитина ходить впевнено. Підходить до вазона чи іншого предмета, тикає вказівним пальчиком, повертає голову до дорослого і вимовляє “у, у, у”, тобто просить розповідати про них. Спілкування дитини з дорослим також проявляється у вокальній зміні голосу. Так, схлипуванням дитина домагається того, щоб до неї підходили, чи щось подали, чи взяли на руки. Емоційне спілкування проявляється в тому, що дитина під час харчування, дивиться мамі в очі. Якщо чує голос інших людей під час годування, то

зупиняється пити молоко і повертає голову до цієї людини, починає сміятися. Любить дрібні іграшки, довго роздивляється їх та розбирає на частини. Здатність дитини любити тих, хто її оточує, залежить від того, скільки любові вона отримує.

Отже, у дитини від 0 до 1 року життя появляється провідний вид діяльності – *безпосереднє емоційне спілкування*. Під час такого спілкування встановлюються і розвиваються соціальні контакти. Для неї діалог – це можливість бачити світ очима інших людей, спрямованість на іншу людину, спонукання її до взаємодії. Дитина потребує від дорослих позитивних емоцій, так само, як свіжого повітря, тепла, їжі. З появою ходи зростає самостійність дитини, розширюється коло пізнання. Не мама веде дитину, а дитина веде маму куди хоче і цим самим розширює коло пізнання. Хода – це другий крок після народження, який робить дитину більш незалежною. Мама – це не лише джерело їжі і рук, на яких можна сидіти. Мама – джерело безпеки, впевненості в своїх силах. Дитина стає менш залежною від мами, але її сміливість будується на впевненості. Образно кажучи, пуповина з мамою “не обірвалася, а лише видовжилася”.

Наші дослідження підтвердили те, що важливим психологічним новоутворенням дитини є *потреба* в спілкуванні з іншими людьми, а також *хватування* предметів в якості основи для маніпулятивних і предметних дій. Дитина любить спілкуватися зі знайомими людьми. Вона ініціативна, проявляє інтерес до спілкування, не зупиняє *контакт з власної ініціативи*, і активно протестує, коли його зупиняють. Прагне до співпереживання з мамою в радісній ситуації.

Список використаних джерел

1. Крайг, Г. Психологія розвитку / Г.Крайг. СПб. : Питер, 2000. – 992 с.
2. Павелків, Р.В. Вікова психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /Р.В.Павелків. – К.: Кондор, 2011. - 468 с.
3. Подоляк, Л. Г. Основи вікової психології: Навчальний посібник /Л.Г.Подоляк. – К.: Главник, 2006. – 112 с.

